

# ECOLOGISCH WERKPROTOCOL – GEBIEDSGERICHTE ONTHEFFING TILBURG

## Werkplan in het kader van de ontheffing ruimtelijke ingrepen

### Algemeen

Bij het werken aan gebouwen bestaat het risico op overtreden van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. De gemeente Tilburg heeft voor de Oude Stad een gebiedsgerichte ontheffing gekregen die onder een aantal voorwaarden het uitvoeren van werkzaamheden mogelijk maakt. Door te werken volgens dit ecologisch werkprotocol kunt u voldoen aan de in de ontheffing gestelde voorwaarden en in overleg met gemeente Tilburg gebruik maken van de gebiedsgerichte ontheffing<sup>1</sup>.

Dit werkprotocol geeft invulling aan het zorgvuldig handelen. De maatregelen zijn gericht op het voorkomen of beperken van schade aan gebouw-bewonende soorten als de huismus, gierzwaluw en vleermuizen als de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger.

In gevallen waarin het niet mogelijk is de aangegeven beschermende maatregelen te treffen, of beschermde soorten worden aangetroffen waar in dit protocol geen maatregelen voor zijn beschreven, moet direct advies van een ter zake kundige<sup>2</sup> worden ingewonnen.

Alle betrokken partijen, met name de uitvoerenden op bouw- of projectlocatie, dienen van dit werkprotocol op de hoogte te zijn. Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform de beschermende maatregelen in dit protocol worden uitgevoerd. Het bijhouden van het bij dit protocol gevoegde logboek is een middel om de getroffen maatregelen te registreren.

### Wat u altijd moet doen

- De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vogels en vleermuizen<sup>3</sup>.
- Dit ecologisch werkprotocol moet op de werklocatie aanwezig zijn<sup>4</sup>.
- U meldt de gemeente welke maatregelen zijn getroffen en waar en wanneer deze zijn uitgevoerd. Hiervoor gebruikt u het logboek bij dit werkprotocol<sup>5</sup>.

Om bij de planning en uitvoering van het werk rekening te kunnen houden met beschermde soorten en om onverwachte situaties te voorkomen zult u tijdig de hierna beschreven stappen moeten doorlopen.

---

<sup>1</sup> Ontheffing FF/75C/2015/0525

<sup>2</sup> Onder een ter zake kundige wordt verstaan een persoon die op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het netwerk Groene Bureaus en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals Das en Boom, Zoogdierverseniging, etc.)

<sup>3</sup> Voorwaarde 27 gebiedsgerichte ontheffing voor de Oude Stad Tilburg

<sup>4</sup> Voorwaarde 28 gebiedsgerichte ontheffing voor de Oude Stad Tilburg

<sup>5</sup> Voorwaarde 29 gebiedsgerichte ontheffing voor de Oude Stad Tilburg

### Ecologische check

Vraag een ecologisch deskundige op basis van de huidige situatie te beoordelen welke maatregelen in het kader van de ontheffing nodig zijn.

Dit zijn maatregelen die er op gericht zijn het aanbod aan verblijfplaatsen van een soort in een wijk te behouden of te verbeteren, ook kunnen maatregelen nodig zijn om schade aan beschermde soorten te voorkomen (zie Factsheet Zorgplicht).

Als uit de ecologische beoordeling blijkt dat het gebouw betekenis heeft voor **huismus** of **gierzwaluw**:

- Voer sloop- of renovatiewerk uit buiten het broedseizoen om schade aan nesten van vogels te voorkomen. Voor gierzwaluwen is het broedseizoen globaal van mei tot half juli. Voor huismussen is de broedperiode van maart tot september. Belangrijker is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Als uit de ecologische check blijkt dat het gebouw betekenis heeft voor **vleermuizen**:

- Werk aan winter- en kraamverblijven wanneer deze niet in gebruik zijn.
- Grote werkzaamheden in paargebieden alleen buiten de periode dat de verblijven in gebruik zijn.

De ecologisch deskundige geeft aan hoe u buiten deze kwetsbare perioden kunt werken.

Indien het niet te voorkomen is dat werkzaamheden starten of doorlopen in de kwetsbare perioden voor vogels of vleermuizen, dan wordt in overleg met de ecologisch deskundige bepaald of en zo ja welke preventieve maatregelen genomen kunnen worden om schade aan deze soorten te beperken.

### Voorkom calamiteiten met een controle voor aanvang van het werk

- Om calamiteiten te voorkomen: als op basis van de ecologische beoordeling preventieve maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat er tijdens uitvoering van het werk dieren in het gebouw aanwezig zijn wordt kort vóór aanvang van het werk altijd gecontroleerd of de maatregelen met succes zijn uitgevoerd.

### Logboek

- In een logboek wordt vastgelegd wanneer en waar ingegrepen hebben plaatsgevonden. Tevens wordt genoteerd welke mitigerende maatregelen zijn getroffen en waar deze maatregelen zijn uitgevoerd. Uit de gegevens moet duidelijk blijken om wat voor soort verblijfplaats het gaat en welke soorten het betreft.

| Project      | Locatie      | Periode van uitvoering |
|--------------|--------------|------------------------|
| Omschrijving | Wijk, straat | Van ... tot ...        |

### Maatregelen zorgplicht

| Soort   | maatregel                 | uitgevoerd op | controle effectiviteit |
|---------|---------------------------|---------------|------------------------|
| Huismus | Afsluiten toegang tot dak | Februari 201x | Mei 201x               |
|         |                           |               |                        |

### Maatregelen verblijfplaatsen

| Soort | maatregel | uitgevoerd op |
|-------|-----------|---------------|
|-------|-----------|---------------|

|           |                        |               |
|-----------|------------------------|---------------|
| Vleermuis | Inbouwen 2 kraamkasten | Februari 201x |
|           |                        |               |

### *Calamiteiten*

Mochten er ondanks het zorgvuldige handelen toch sprake zijn van calamiteiten (sterfte van dieren) dan wordt dit gemeld, geanalyseerd en geëvalueerd. Dit is nodig om de juiste maatregelen te kunnen nemen om verdere schade te beperken en soortgelijke gebeurtenissen in de toekomst te voorkomen. De uitvoerder neemt in geval van calamiteiten direct contact op met de directie en met een ter zake kundige ecooloog.

## Maatregelen bij uitvoering van renovatiewerk

- Uit de ecologische check blijkt welke maatregelen nodig zijn om de functie van gebouwen voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen te behouden of te verbeteren. Hierbij is rekening gehouden met de verschillende betekenissen die de wijken in Tilburg voor deze soorten kunnen hebben (zie Factsheets wijken).
- In het geval van preventieve maatregelen om schade te voorkomen wordt kort vóór aanvang van het werk altijd gecontroleerd of de maatregelen met succes zijn uitgevoerd  
Voorbeelden van overige maatregelen die uit de ecologische check kunnen komen zijn:

### *Huisumus, gierzwaluw*

- Houd de onderste dakpannenrijen van woonhuizen toegankelijk voor huismussen.
- Bij dakisolatie wordt bij voorkeur geen vogelschroot geplaatst. Mocht vogelschroot nodig zijn dan dient het vogelschroot vanaf de vierde rij dakpannen geplaatst te worden. Hierdoor blijven de onderste dakpannen bereikbaar voor vogels. Of er dient een mussenvide geplaatst te worden.
- Bij werkzaamheden aan oude gebouwen zoals kerken en monumentale panden, dient u ruimten geschikt als nestplaats voor de gierzwaluw toegankelijk te houden. Hierbij kan uitgegaan worden van het toegankelijk houden van de ruimte tussen boeidelen en dakpannen of het maken van sleuven in gootbekistingen.
- Realiseer nieuwe nestplaatsen voor gierzwaluwen bij nieuwbouw- en renovatieprojecten indien uit de ecologische check blijkt dat gierzwaluwen in betreffende wijk voorkomen.

### *Vleermuizen*

- Realiseer nieuwe verblijfplaatsen bij nieuwbouw- en renovatieprojecten, dit zijn inpandige (inbouw) voorzieningen. Tijdens de periode dat de werkzaamheden worden uitgevoerd kan het nodig zijn tijdelijk uitpandige voorzieningen (vleermuiskasten) aan te bieden.
- De maatregelen gericht op behoud van verblijfplaatsen bij renovatie en na-isolatie worden uitgevoerd aan hetzelfde gebouw als waarin de vaste rust- en verblijfplaats is vastgesteld.

## Maatregelen bij uitvoering van sloopwerkzaamheden

- Sloop kan in een kwetsbare periode plaatsvinden wanneer zeker is dat geen individuen van huismus, gierzwaluw of vleermuizen in het gebouw aanwezig zijn. Uit de ecologische check blijkt welke preventieve maatregelen nodig zijn om schade aan huismus, gierzwaluw en vleermuizen te voorkomen..
- In het geval van preventieve maatregelen om schade te voorkomen wordt door een deskundigkort vóór aanvang van het werk altijd gecontroleerd of de maatregelen met succes zijn uitgevoerd

Voorbeelden van maatregelen die uit de ecologische check kunnen komen zijn:

### *Huisumus, gierzwaluw*

- Ongeschikt maken van gebouwen voor huismus en gierzwaluw vindt plaats voor aanvang van de werkzaamheden en onder begeleiding van een deskundige. Ongeschikt maken bestaat uit het plaatsen van vogelwering onder dakpannen na het broedseizoen en voor de winter, in de periode september-oktober, onder begeleiding van een ecologisch deskundige.
- Breng alternatieve verblijfplaatsen voor huismus en/of gierzwaluw aan binnen 100-200m van het projectgebied, tegelijk met het ongeschikt maken van het leefgebied.
- Bij gebouwen met verblijfplaatsen van huismussen mag in de winter tijdens vorstperioden niet gewerkt worden aan daken of andere essentiële onderdelen van het leefgebied.

### *Vleermuizen*

- Ongeschikt maken van gebouwen voor vleermuizen vind plaats ruim voor aanvang van de werkzaamheden en onder begeleiding van een deskundige. Ongeschikt maken bestaat in de regel uit het aanbrengen van openingen in daken en gevels zodanig dat het binnenklimaat onaantrekkelijk voor vleermuizen wordt.
- In de periode tussen sloop en nieuwbouw kunnen tijdelijke verblijfplaatsen nodig zijn om de functie van kraam-, winterverblijven of paarverblijven in stand te houden.
- Bij aantasten van een massawinterverblijfplaats dient u 4 weken voorafgaande aan het verwijderen/ontmantelen van de verblijfplaats een melding te maken bij het gemeente Tilburg

## Maatregelen bij nieuwbouw

- Als voorafgaande aan het realiseren van nieuwbouw sloop noodzakelijk is worden de hierboven genoemde maatregelen bij sloop uitgevoerd.
- Uit de ecologische check blijkt welke maatregelen nodig zijn om in de nieuwbouw een functie voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen te realiseren. Deze maatregelen worden altijd uitgevoerd, ongeacht of deze soorten in de oude woning aanwezig waren. Dit is noodzakelijk om te zorgen dat op wijkniveau voldoende aanbod aan verblijfplaatsen beschikbaar zijn. Hierbij is rekening gehouden met de verschillende betekenissen die de wijken in Tilburg voor deze soorten kunnen hebben (zie Factsheets wijken).
- Het kan zijn dat de nieuwbouw deels in een kwetsbare periode voor huismus, gierzwaluw of vleermuizen wordt uitgevoerd. De ecologische check geeft aan of het nodig is tijdelijk voorzieningen voor deze soorten te realiseren om de periode voordat de nieuwbouw is gerealiseerd te overbruggen.

Voorbeelden van overige maatregelen die uit de ecologische check kunnen komen zijn:

### *Huisumus, gierzwaluw*

- Verblijfplaatsen voor huismussen en gierzwaluwen worden onder andere gerealiseerd met het aanbrengen van zogenaamde mussenvides onder daken en gierzwaluw stenen hoog in de gevels.

### *Vleermuizen*

- Verblijfplaatsen voor vleermuizen worden onder andere gerealiseerd door het aanbrengen van inbouwkasten in de spouw van gevels. Gevels zonder isolatie - bijvoorbeeld bij trapportalen en liftkokers – kunnen door open voegen voor vleermuizen toegankelijk worden gemaakt.

Voor maatregelen als verblijfplaatsen voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen zijn meerdere overzichten in omloop. We verwijzen o.a. naar de soortenstandaarden van het Ministerie van EZ. Met de ecologische check kunnen concrete voorstellen worden uitgewerkt op maat gemaakt voor uw project. Raadpleeg hiervoor uw ecologisch adviseur.

Voor meer informatie: Factsheet Zorgplicht, Factsheets Maatregelen in de wijk